

Stockholm 2011-04-07

Begäran om granskning av regeringens styrning av Vattenfall

Frågan om hur regeringen styr Vattenfall har flera gånger varit föremål för granskning i konstitutionsutskottet. Senast var under förra året då frågeställningen primärt gällde vilken kunskap Maud Olofsson och Näringsdepartementet hade om avtalen rörande de av Vattenfall ägda kärnkraftverken i Tyskland och dess påverkan på det svenska moderbolaget och dess ägare staten.

Vid den granskningen försvarade sig Maud Olofsson först med att hon hade valt att styra de statliga bolagen utifrån en passivitetsprincip. Den byggde på att Näringsdepartementet i princip inte intresserade sig för bolagen utan förhöll sig passiva till dess bolagens ordförande kontaktade departementet. De styrelserepresentanter som Näringsdepartementet hade i bolagen hade, fortfarande enligt Maud Olofsson, ingen uppgift att vare sig föra in någon kunskap eller information från departementet eller att återföra något från bolagets styrelsesammanträden.

Jag har svårt att tro att en sådan passiv hållning verkligen ger en rättvisande bild av hur Vattenfall styrts. När Maud Olofsson pressades i utfrågningarna kring sin passivitet försökte hon också skapa en mer nyanserad bild av täta och ingående kontakter mellan departementet och bolagets ledning, en bild som dock bolagets dåvarande ledning inte delade.

När den storm kring Maud Olofsson och Vattenfall som ledde till den förra granskningen var som värst hösten 2009 skedde en del personella förändringar i Vattenfall. Den största var att dåvarande VD Lars G. Josefsson fick gå. Den 25 maj 2010 tecknades ett avtal mellan honom och bolaget med innebörden att han mot ersättning motsvarande 50 % av avtalsenligt avgångsvederlag förutom lön skulle utföra en del arbetsuppgifter i bolaget. Avtalet var på flera sätt felaktigt bland annat för att det stred mot regeringens egna direktiv i frågan och har för några veckor sedan lett till att det annullerats¹ och att ordförande Lars Westerberg tvingas avgå. Avtalet var berett i bolagets ersättningsutskott under dåvarande ordförande Victoria Aastrup, vars huvudsakliga sysselsättning fram till 1 februari 2010 var som kansliråd på enheten för statligt ägande på Näringsdepartementet.

¹ Vattenfalls årsredovisning 2010, sid. 120

I samband med utfrågningen av Maud Olofsson i konstitutionsutskottet den 27 maj 2010 sade hon bland annat följande kring hur informationen mellan ordförande i bolaget och ansvarig minister nu fungerar:

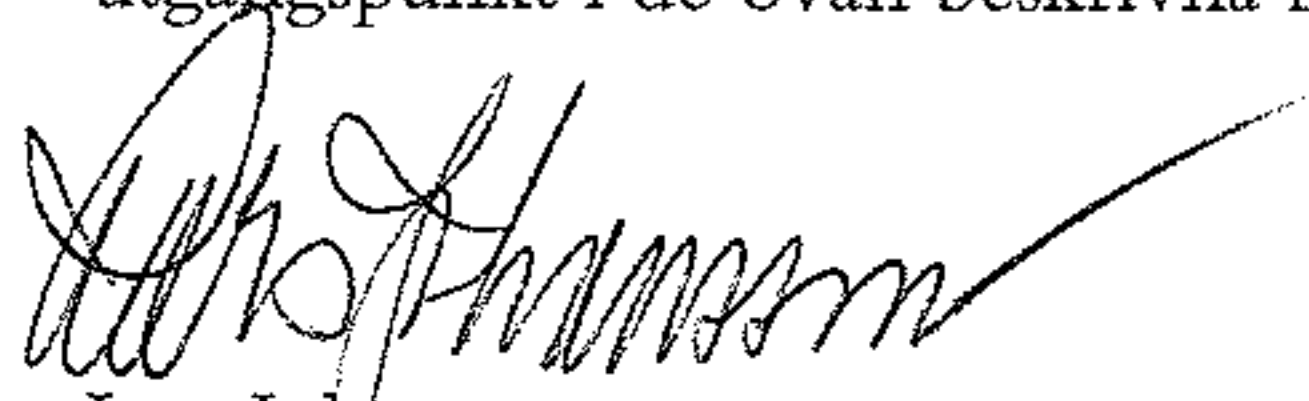
*”Styrelsen ska ha förstånd att läsa de instruktioner som vi ger och ta upp till samordning de frågor som rör bolaget och som är av den karaktären som finns angiven i ordningen. Jag kan konstatera att det här fungerar alldeles utmärkt med den nuvarande ordföranden.”*²

Detta konstaterande skedde alltså efter det att hennes medarbetare i Näringsdepartementet utarbetat och styrelsen i sin helhet godkänd det avtal som stred mot både bolagets interna regler och regeringens bestämmelser.

Nu hävdar Maud Olofsson och näringsdepartementet att man inte alls kände till avtalet.³ Hela historien väcker en mängd frågor:

- På vems initiativ fick egentligen förre VD:n Lars G Josefsson gå? Om det var på styrelseordförandes Lars Westerbergs initiativ, varför skulle då han riskera sin egen ställning genom att godkänna det felaktiga avtalet med förre VD:n. Ligger det inte närmare till hands att initiativet kommit från ägaren och att styrelseordföranden ålagts uppgiften mot sin vilja?
- Vilken roll har Näringsdepartementets styrelserepresentant spelat? Har det verkligen gått till så som Maud Olofsson ibland påstår att det överhuvudtaget inte skett något informationsutbyte mellan departementet och bolaget via styrelserepresentanten?⁴ Varför har departementet i så fall en representant i styrelsen överhuvudtaget? Eller är det så som hon också påstår att hon i det löpande arbetet ständigt får information via bland andra Ola Alterå och ägarenheten om olika frågor?⁵ Om man ska tro på Maud Olofsson måste man fråga sig varför den information hon får då är så uppenbart bristfällig?
- Med de täta kontakter som efter bolagsstämman 2009 varit mellan inte minst statsekreterarna på Näringsdepartementet och Vattenfalls ledning och den diskussion som förts kring ersättningar till ledande befattningshavare i statliga företag, är det rimligt att tro att frågan inte en enda gång varit upp till diskussion i dessa samtal?
- När Maud Olofsson två dagar efter att avtalet tecknats konstaterar att informationsflödet ”fungerar alldeles utmärkt” med den nuvarande ordföranden ger detta utrymme för två tolkningar. Antingen visar det att Maud Olofsson som minister inte har en aning om vad som försiggår i bolaget eller så har hon inte förstått innebörden av den information hon ändå fått. Vilket som visar det på att hela styrningen av Vattenfall havererat.

Jag vill att konstitutionsutskottet granskar regeringens styrning av Vattenfall med utgångspunkt i de ovan beskrivna frågeställningarna.

Lars Jobansson

² 2009/10:KU20 Del 3, sid. 299

³ Dagens Industri lördagen den 26 mars, sid. 9

⁴ 2009/10:KU 20 Del 3, sid. 140 ”det är ordföranden som ska prata med statsrådet om viktiga händelser”

⁵ 2009/10:KU 20 Del 3, sid. 301